

Druhé cvičení

Úvod do softwarového inženýrství (IUS)

Brno University of Technology, Faculty of Information Technology
Božetěchova 1/2, 612 66 Brno - Královo Pole
Petr Veigend, veigend@fit.vut.cz

- Značná část těchto slidů je převzata a rozšířena ze slidů předmětu IUS (Radek Kočí, Bohuslav Křena, Jaroslav Zendulka)

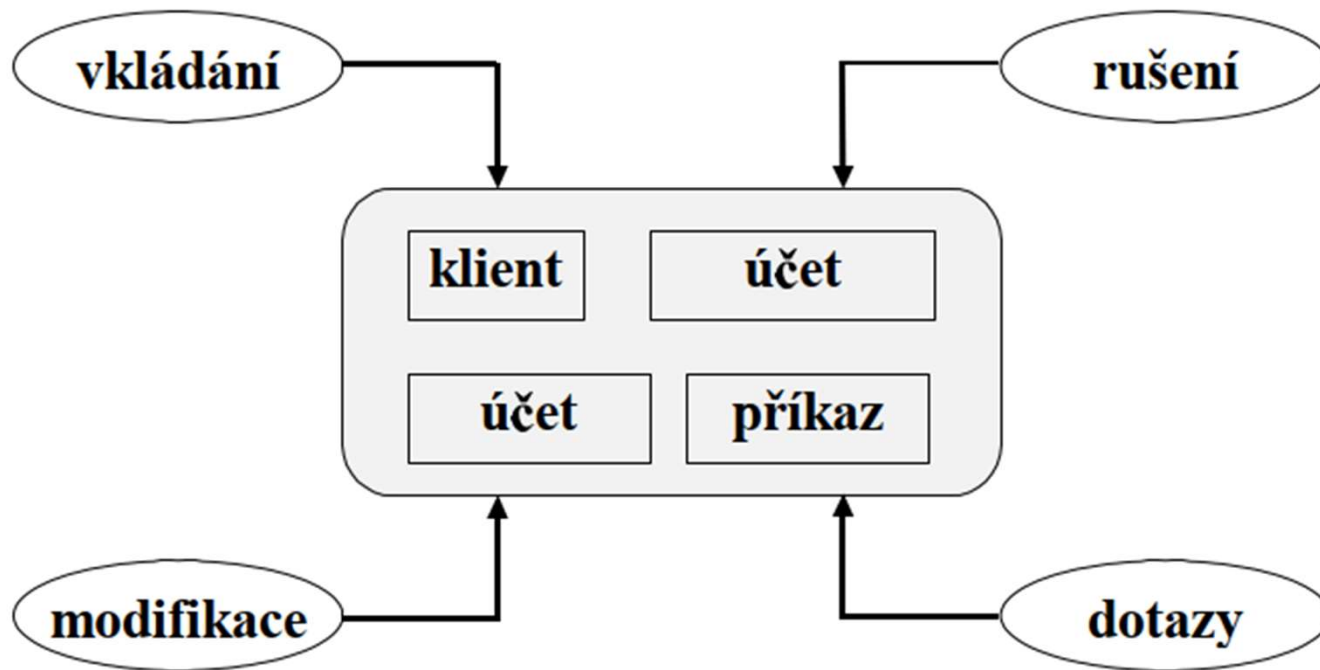
- **Domácí úloha**

- V E-Learningu jste se registrovali na zadání k asistentovi, který bude vaši domácí úlohu konzultovat a opravovat
- **Deadline: 2.11.2025, 23:59:59**
- **ER diagram**

DATOVÉ MODELOVÁNÍ

- Cíle
 - Mít všechna potřebná data
 - Nemít nepotřebná data
 - Vyjádřit vztahy mezi daty
 - Popsat, jak se data v systému mění

- ER model slouží k modelování dat aplikační domény “v klidu”

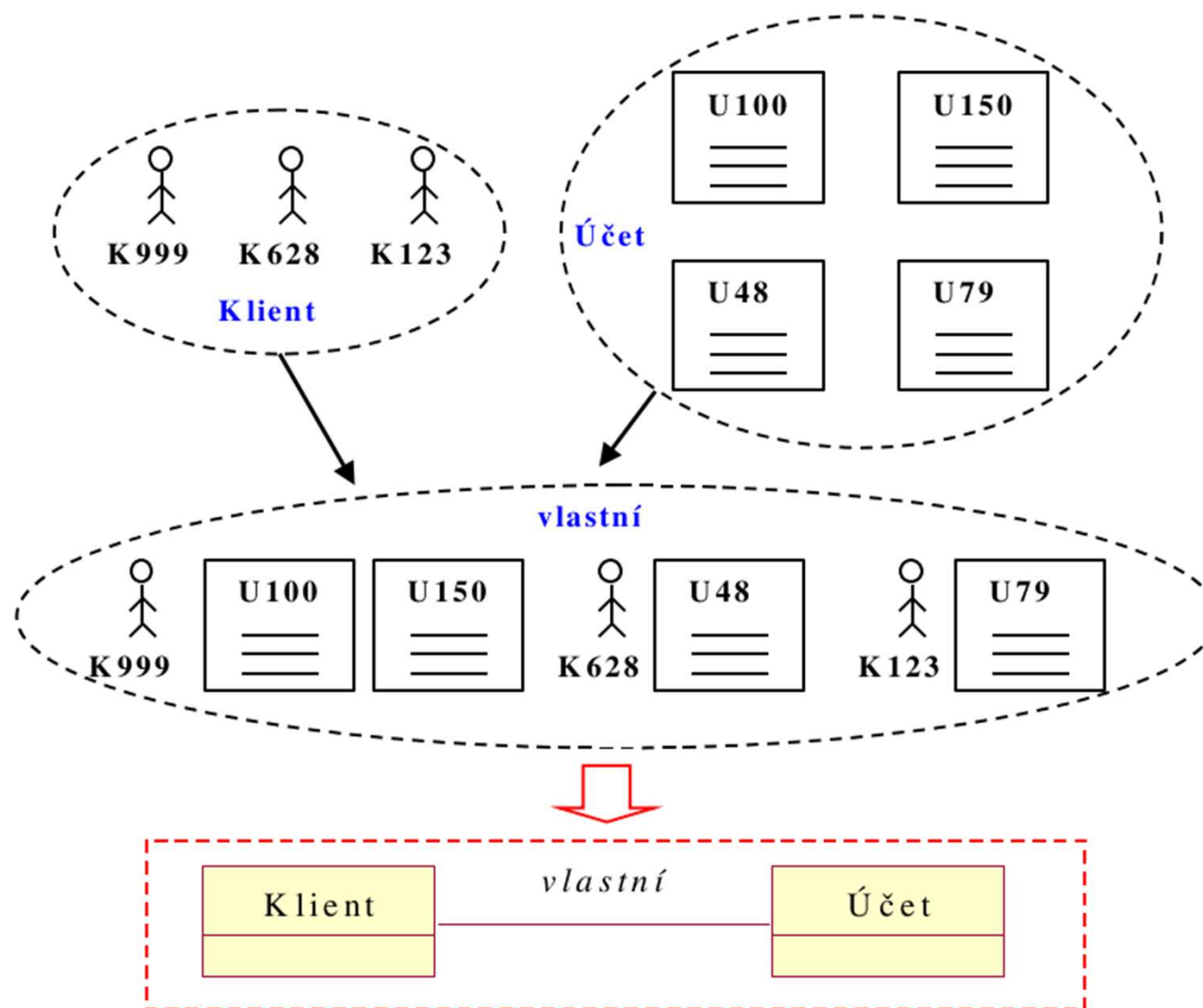

- Otázky, které si pokládáme:
 - Jaká data potřebujeme v systému uchovávat?
 - Jaké vztahy jsou mezi těmito daty?

- Entita
- Entitní množina
- Atribut
- Vztah
- Vztahová množina

- Entita
 - věc reálného světa (objekt), rozlišitelná od jiných objektů
 - Např. klient banky K1, účet v bance U10, předmět P2, ...
- Entitní množina
 - Množina entit téhož typu, sdílí stejné vlastnosti (atributy)
 - Např. Klient, Účet, Předmět, ...
- Atribut
 - Vlastnost entity, která nás zajímá
 - Např. Klient: číslo klienta, jméno, příjmení, adresa, ...

- Vztah
 - Asociace mezi několika entitami
 - Např. klient s číslem K100 vlastní účet U10
- Vztahová množina
 - Množina vztahů téhož typu, které sdílí tytéž vlastnosti
 - Např. Klient vlastní Účet (pro vztah mezi entitami typu Klient a Účet)

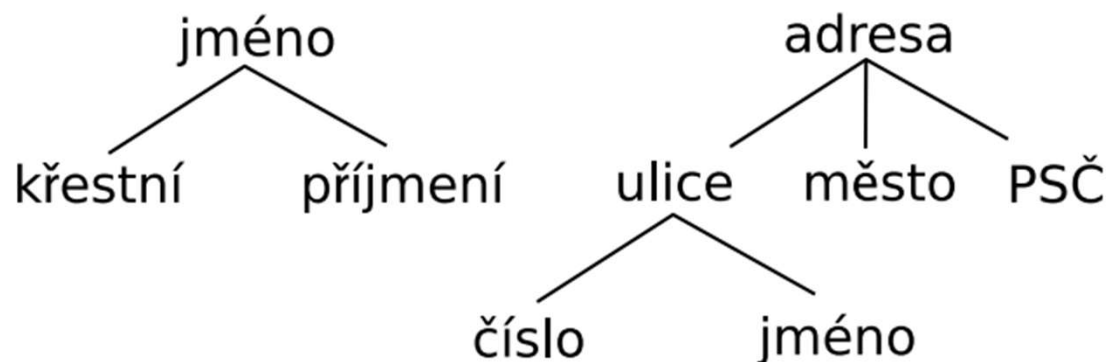
- Jednoduché a složené atributy
 - Složeným se v **reálném návrhu chceme vyhnout**, v IUS stačí použít **atribut složený**

Entitní množina

Klient

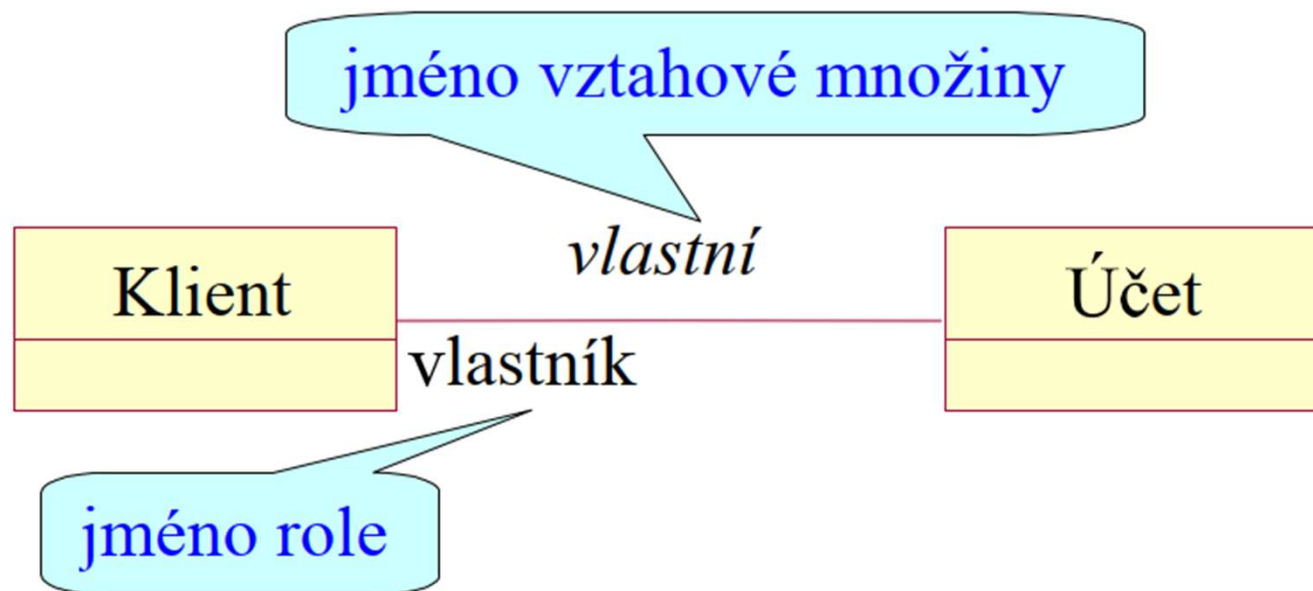
Složené atributy

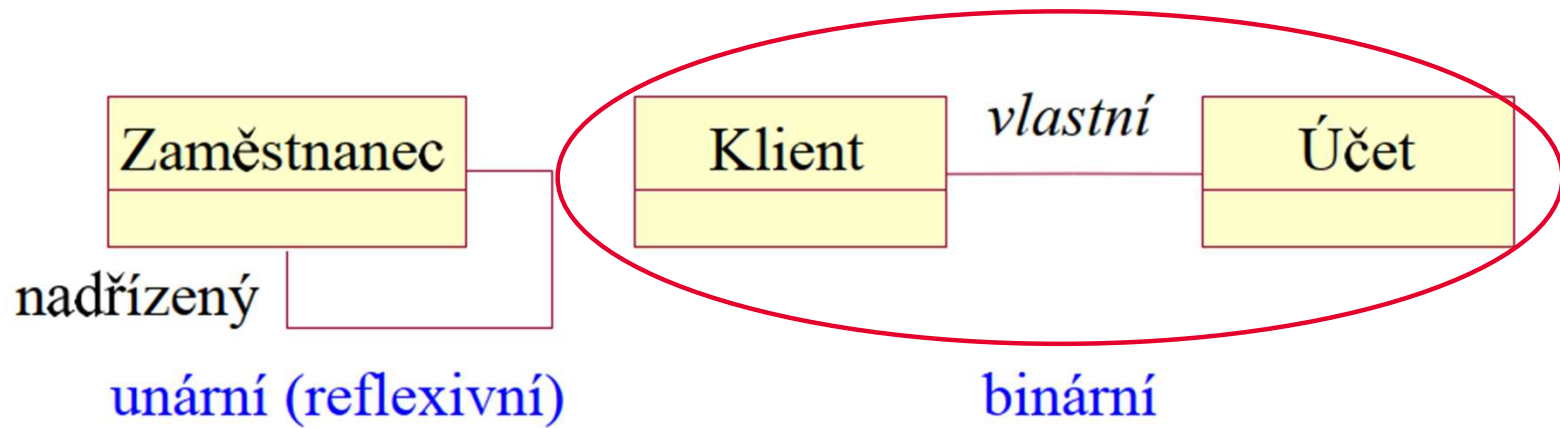
Složky atributu

- Jednohodnotové a vícehodnotové
 - Telefon – více čísel
- Prázdné (NULL) atributy
 - Mohou nabývat speciální hodnoty NULL
 - Může zastupovat
 - Chybějící hodnotu – existuje, ale neznáme ji
 - Neznámou hodnotu – nevíme, jestli existuje
- Odvozené atributy
 - Hodnotu lze odvodit od jiných atributů nebo entit
 - Např.: datumNarození → věk

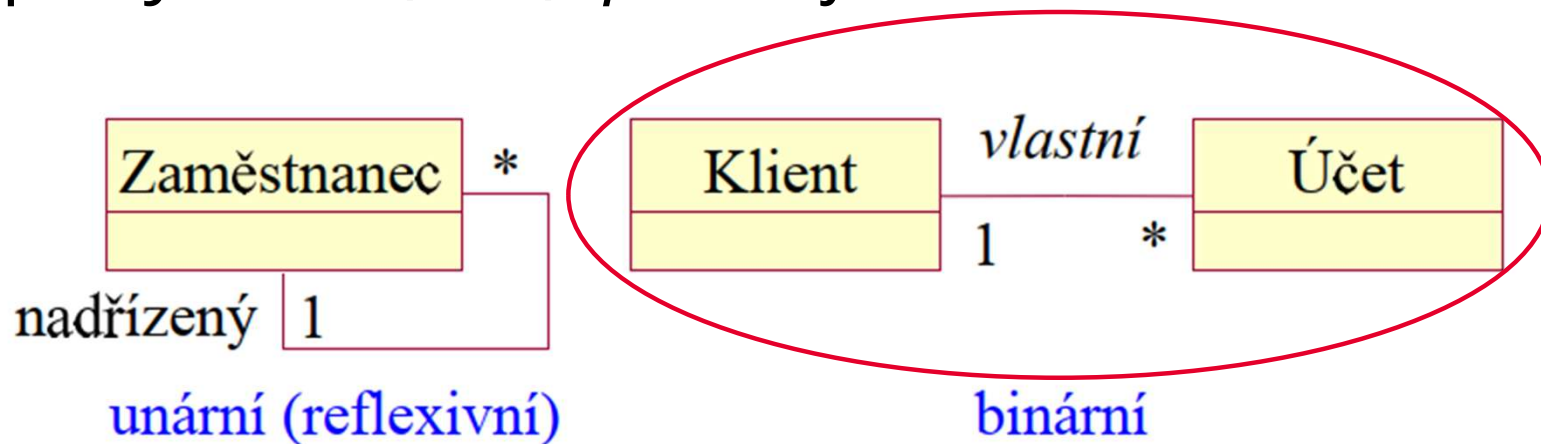
- Jméno vztahové množiny i jméno role vyjadřuje **význam vztahu**

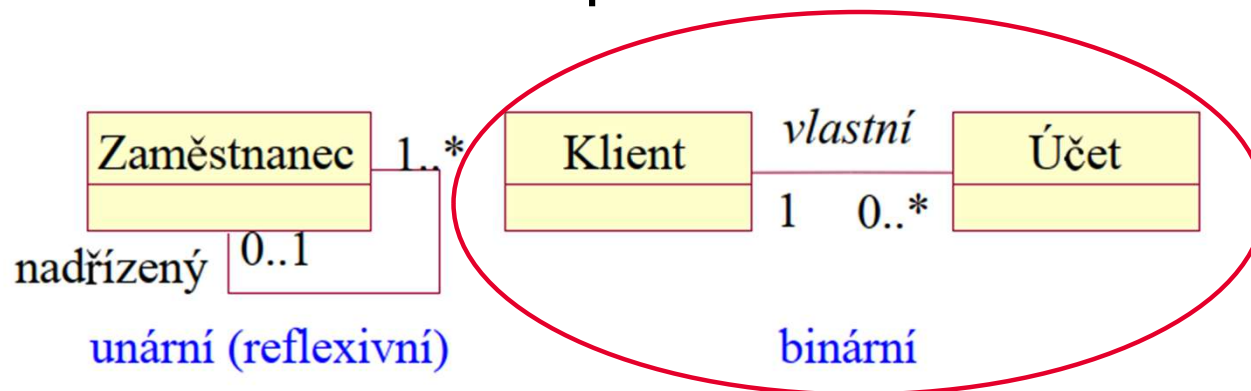
- Jak čteme tuto vazbu (tj. vazební množinu)?

- Kardinalita je **maximální** počet vztahů daného typu (vztahové množiny), kterých se může účastnit jedna entita
- Typicky: 1, M (n , $*$), *přesněji*

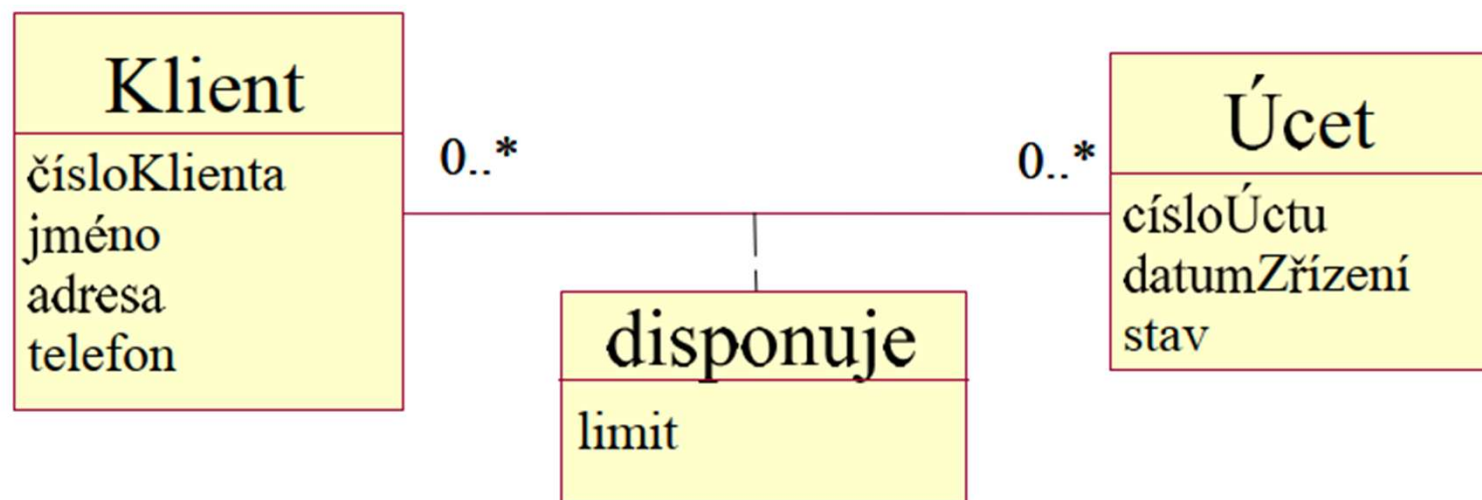
- Jak čteme tyto kardinality?

- Členství / účast je **minimální** počet vztahů daného typu (vztahové množiny), ve kterých může participovat jedna entita.
- Typicky: 0 – volitelné, 1 – povinné

- Jak čteme tato členství?

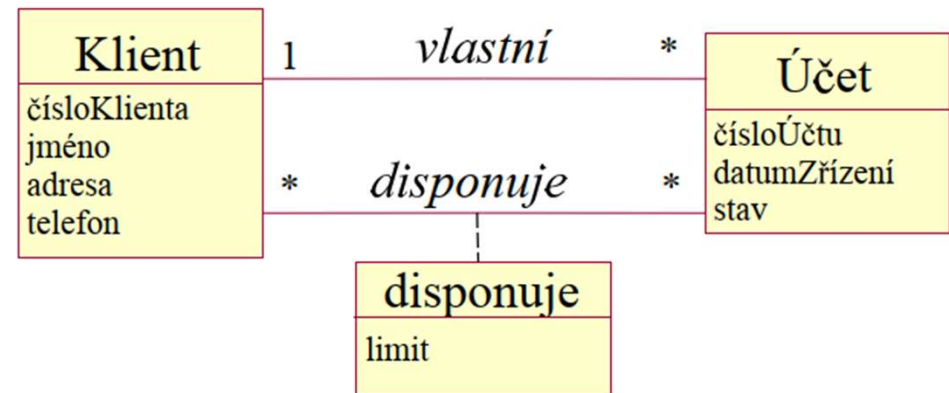
- Pokud atribut **nelze přiřadit** ani jedné z entit
- Vztah povýšený na entitu

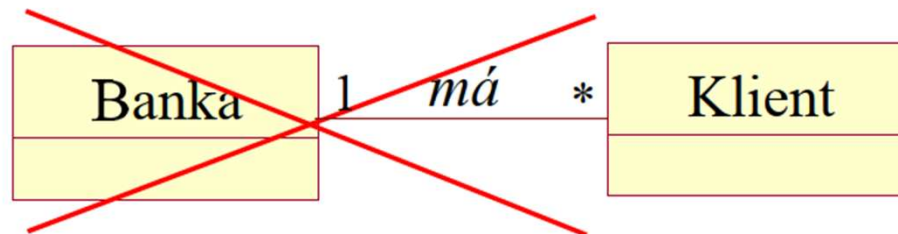
- Proč je u tohoto příkladu atribut vztahu potřeba?
- U vztahových množin jakého typu najdeme atribut vztahu?

- Zobrazuje **pouze data a vztahy mezi nimi**, ne procesy
- Každý atribut je zobrazen **pouze jednou**
- Data se seskupují pro účely databáze, ne výstupních sestav
- Zobrazujeme pouze datové objekty, které jsou v systému trvale
- Zobrazujeme pouze nezbytně nutné vztahy
 - Učitel učí Předmět, který má zapsaný Student
 - Učitel učí Student → redundantní
- **Pozor na entity**
 - Bez atributů
 - Které mají pouze identifikátor
 - Které se vyskytují pouze jednou
 - Které obsahují cizí atributy (patří jiným entitám)

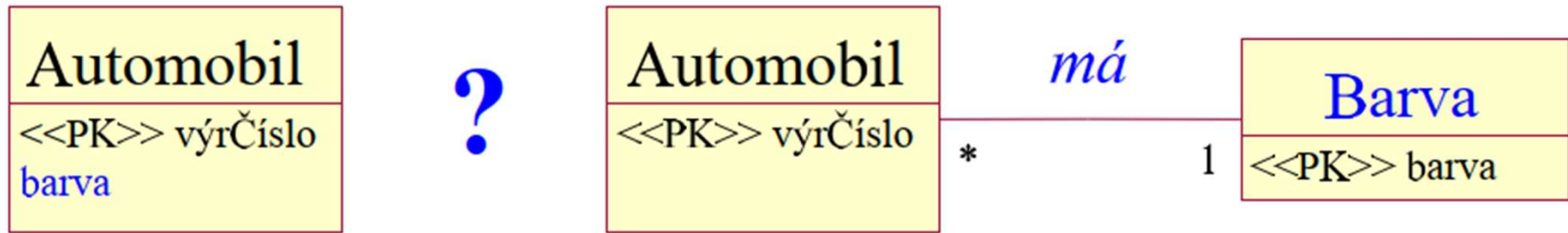
- **Jména**
 - Musí být srozumitelná a musí vyjadřovat význam entitních a vztahových množin.
 - Entitní množiny: **podstatná jména**
 - Vztahové množiny: **slovesa, předložky**
 - V předmětu IUS se vztahy **pojmenovávají vždy**
- Mezi stejnými entitními množinami **může být několik** vztahových množin.

- Identifikátor (klíč, **primární klíč** - <<PK>>)
 - Entity a vztahy musí být identifikovatelné
 - Hodnota identifikátoru **musí být unikátní** (a minimální)
 - **POZOR:** v rámci zadání jsou jejich názvy jednoznačně určeny
 - Identifikátorem je jednoduchý nebo složený atribut
 - Hodnota **musí být unikátní** pouze v rámci vyvíjeného systému
- Celkový systém **by neměl být** zahrnut do ERD.

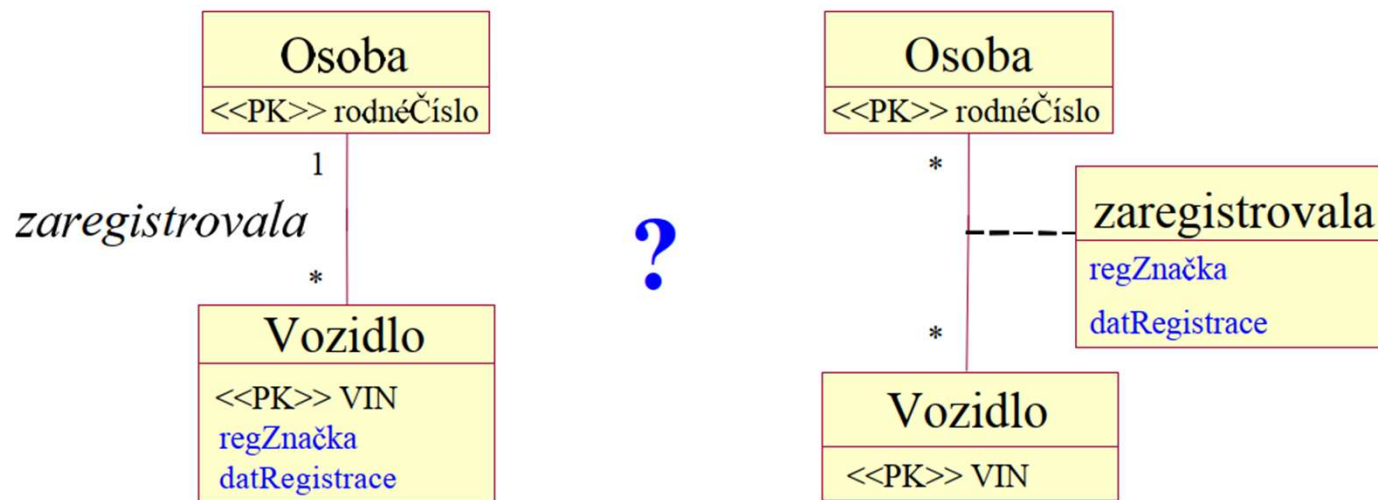

- Entitní množina nebo atribut?

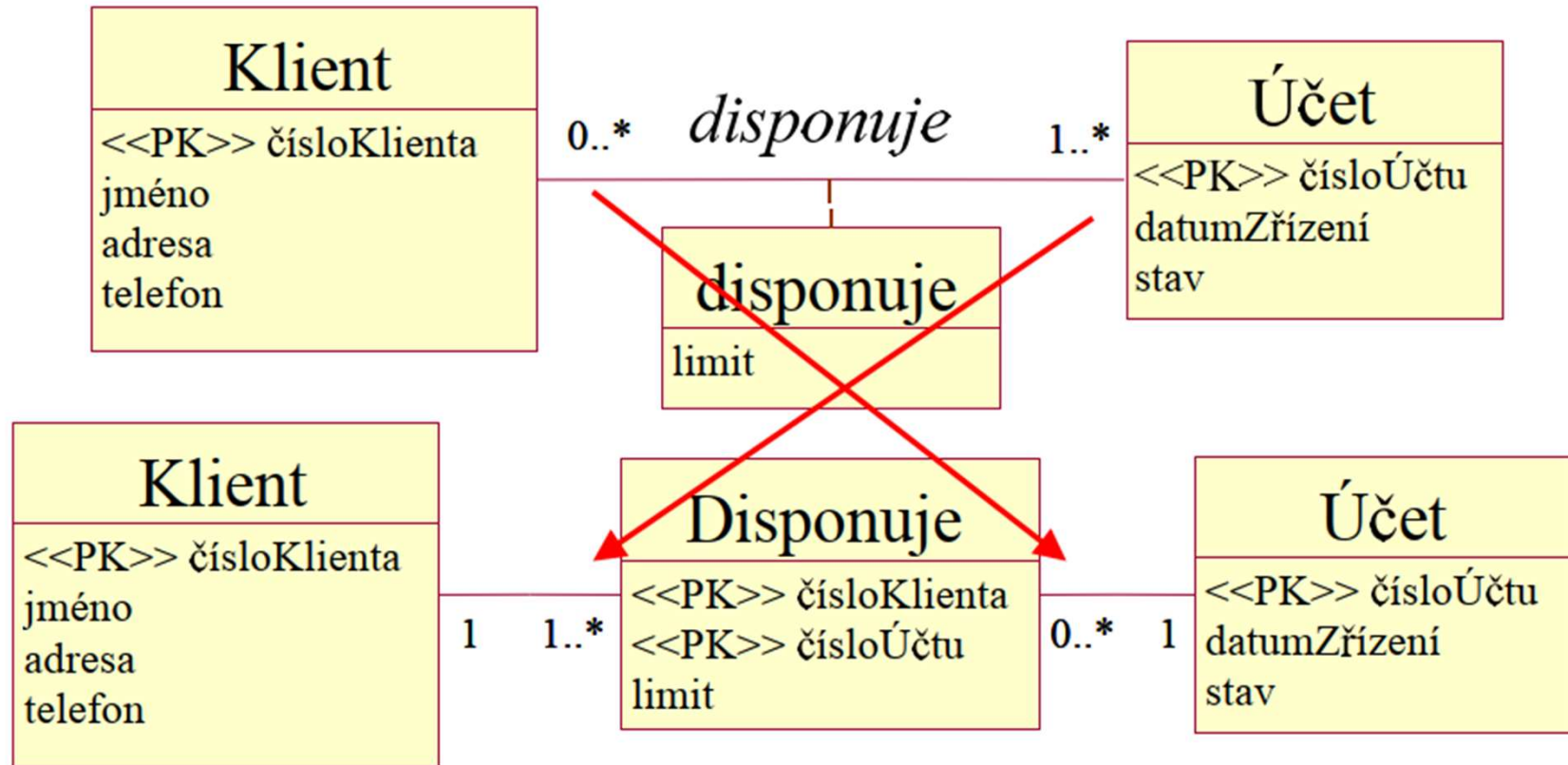
- Kdy bychom potřebovali barvu definovat jako vlastní entitní množinu?
- Pokud je hodnota atributu důležitá, i když neexistuje žádná entita s touto vlastností, pak bychom ji měli modelovat jako entitu

- Kardinalita a umístění atributů

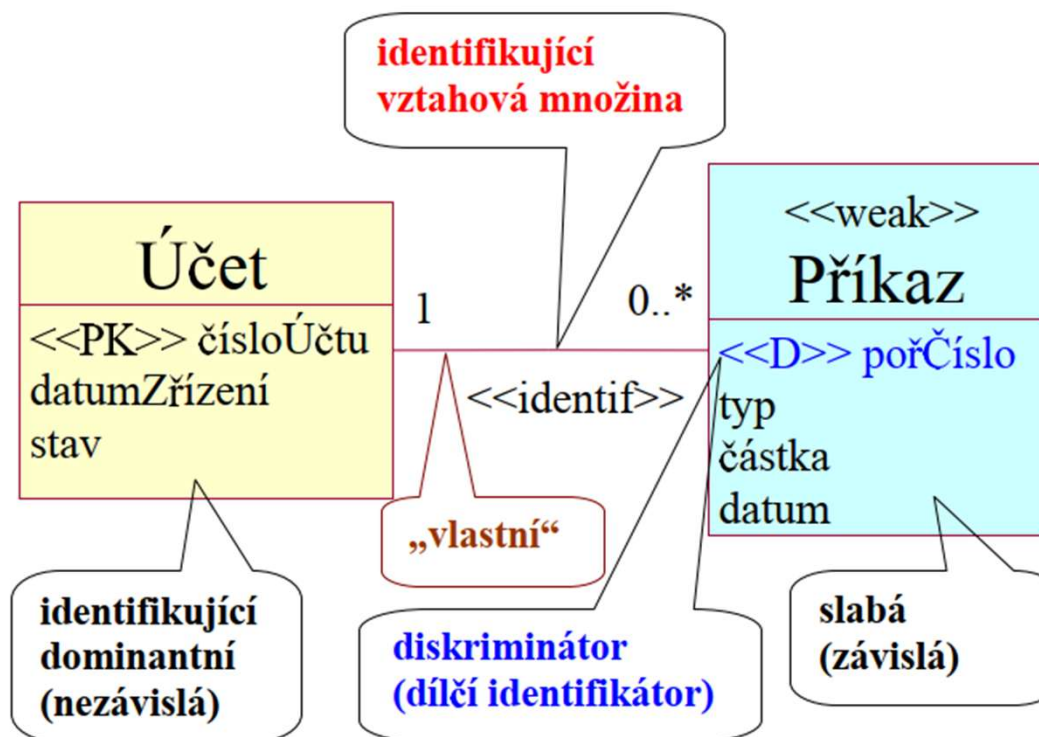
- Jak se od sebe liší oba diagramy?
- Proč by u tohoto příkladu bylo výhodné použít atribut vztahu?
- Existuje ještě nějaké jiné řešení?

- Náhrada vztahů M:M (*:*) **vazební entitní množinou**

- Jsou obě tyto možnosti ekvivalentní?

- Entity modelované slabou entitní množinou **nemohou existovat** bez silné entitní množiny.

- Rysy slabé entitní množiny:
 - Identifikátor = identifikátor_dominantní + diskriminátor
 - Existenční závislost slabé na identifikující
- Slabá nebo silná entitní množina?
 - Jsme-li na pochybách, modelujeme jako **silnou entitní množinu**
 - Další viz slidy IUS

- 1) Zvolte jednu entitu ze specifikace požadavků
- 2) Určete atributy entity, označte kandidátní klíče
- 3) Prověřte atributy, zda je potřeba zaznamenat informace o některém z atributů v samostatné entitě
- 4) Další entita → krok 1)
- 5) Vytvořte vztahy mezi entitami
- 6) Určete, zda některé atributy potřebují být identifikovány pomocí více entit → atribut přiřadte vztahu, který spojuje příslušné entity
- 7) Identifikujte a odstraňte redundantní vztahy

Tento algoritmus **není potřeba** přesně dodržovat.

UČEBNY

Navrhněte modul fakultního informačního systému, který bude umožňovat správu učeben a laboratoří na FITu. Systém musí uchovávat základní informace o učebnách, jejich umístění, kapacitu a vybavení (projektor, klimatizace, kamera, počet a typ tabulí, ...). Dále musí systém umožňovat rezervaci učeben pro různé akce (zkoušky, semináře, cvičení, ...). Rezervace učeben a laboratoří mohou provádět jen akademičtí pracovníci, změny informací o učebnách a laboratořích provádí pouze správce systému.

Systém musí umožňovat vypisovat rozvrh konkrétní učebny a také rozvrh po oborech, ročnících, nebo předmětech. Navíc musí umožnit zjistit volné učebny v daném termínu, případně s konkrétním vybavením. Systém také musí uchovávat informace o tom, kdo a kdy danou učebnu rezervoval.

DISTRIBUTOR ČAJE

Vytvořte návrh informačního systému pro distributora čajů. Distributor má na skladě různé druhy čajů (zelený, černý, oolong, Pu-erh, bylinný, ovoněný, ...). Každý druh čaje je dodán z některé země, volitelně z oblasti v dané zemi (např. oblasti Darjeeling či Assam v Indii). U oblastí je nutné uchovávat popis oblasti a charakteristiku typického čaje z dané oblasti. U některých druhů čajů je dána jejich kvalita podle stupnice (OP, FOP, ...), dodavatel, doba louhování, atp. Pro čaje na skladě je nutné mít přehled o tom, ze které várky pocházejí. Cena druhu čaje se liší podle várky, nelze tudíž míchat více várek dohromady. Odběratelé si pak v systému mohou vytvořit objednávku na určité množství konkrétní várky. V rámci jedné objednávky si lze objednat různé čaje z různých várek. Celá objednávka je poté fakturována v rámci jedné faktury. Odběratel má možnost vypsát si druhy čajů na skladě a ke každému čaji i várky a množství čaje v jednotlivých várkách. Distributor má možnost staré čaje zlevnit a odběratelé vidí jak zlevněnou, tak i původní cenu.

Děkuji za pozornost